

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Prooemium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

DISPUTATIONES METAPHYSICÆ

AUCTORE

R. P. THOMA COMPTONO

E SOCIETATE JESU.

P R O O E M I V M.

Hæc est ultima Philosophiæ pars, brevissimeque communiter tractari solet, non quod ex omnibus scitu minimè sit necessaria, sed cum ubique quæstiones Metaphysicæ toto triennio decursu occurrant, omnes ferè prius discussæ sunt, quàm ad proprium earum locum perveniantur. Nos in Logica egimus de Ente præcisionibus universali, & Ente rationis: in physicis de principio individuationis, quoad determinationem hujus potius quàm illius individui, quæ proinde hic non erunt repetenda, sed ad pauca alia quæ restant examinanda pergemus.

Fusè hic disputant aliqui de objecto in communi & multiplici illius divisione, sicut etiam de subalternatione scientiarum: sed primum nos latè in præximalibus Logicæ tradidimus d. 2. s. 4. & 5. alterum in libris de Anima: qui tamen plura cupit, consulat P. Hurtado in Proæmio Metaphysicæ, ubi hæc fusissimè tractat.

Objectum Aggregationis Metaphysicæ est ens reale; de ente quippe rationis nulla scientia tractat per se & primariò, sed qualibet secundariò: nec alia opus est probatione prioriori parte conclusionis, quàm quod sæpius jam diximus, nempe idem esse objectum alicujus scientiæ habitûs, & potentia, & omnium illius actuum. Cum ergo omnes actus Metaphysicæ versentur circa ens reale objectum adequatum illius est ens reale. Quod autem Metaphysica agat de ente reali, videtur manifestum: nam demonstrat illius passiones, proprietates, & attributa, ejusque naturam explicat. Considerat verò etiam Metaphysica Deum & Angelos, resque omnes incorporeas, quæ nullum dicunt ordinem ad materiam: unde animæ rationalis consideratio non videtur spectare ad Metaphysicam, cum dicat essentialem ordinem ad corpus, utpote actus informativus illius.

Objectum verò Attributionis Metaphysicæ est Deus: qua de causa Aristoteles primos (dignitate) Philosophos, id est, Metaphysicos, passim vocat Theologos, & hanc scientiam divinam, quod nimirum Deum ut naturali lumine cognoscibilem indaget. unde S. Thomas l. 3. cont. Gen. c. 25. n. 6. sic habet, ipsa prima Philosophia (hoc est Metaphysica) tota ordinatur ad Dei cognitionem sicut ad ultimum finem, unde & scientia divina nominatur.

Probatur ergo eodem modo quo in Logica probavimus definitionem esse subjectum Attributionis Logicæ: illud quippe est subjectum Attributionis alicujus scientiæ, de quo scientia illa per se agit & ad quod cognoscendum, seu in esse scibili cætera referuntur omnia, quæ in scientia illa tractantur; sed de Deo agit Metaphysica, & ad illius cognitionem cætera omnia referuntur, quæ in illa disputantur, ergo Deus est subjectum Attributionis Metaphysicæ. Major est recepta ab omnibus, minor quoad primam partem certa, quoad secundam probatur; id quod ultimò intendit philosophia, est per cognitionem rerum creaturarum, & entium secundariorum pertingere ad cognitionem primi entis, seu Entis entium, ut loquebantur antiqui, ad cujus cognitionem per res creatas, sicut per rivulos ad fontem continuo quodam tractu deducuntur. Cum ergo in ordine ad cognitionem Dei

R. P. Th. Comptoni Philosophia.

C c c

cætera

I.

Quæ Metaphysica quæstiones tractata sint in Logica.

II.

De objecto scientiarum dictum est in Logica d. 2. s. 4. & 5.

III.

Objectum aggregationis Metaphysicæ est ens reale abstrahens à materiâ.

IV.

Objectum attributionis Metaphysicæ est Deus.

V.

Probatur Deum esse subjectum attributionis Metaphysicæ.

V.

Probatur Deum esse subjectum attributionis Metaphysicæ.

Sicut in esse reali, ita in esse scibili omnia referuntur ad Deum.

cetera tractentur, de quibus agit Metaphysica, omnia, sicut in suo esse à parte rei, ita in esse scibili, in tractatione Metaphysica referuntur ad Deum tanquam ad finem.

Differt tamen Metaphysica in cognitione objecti sui Attributionis à Theologia; quod hac Deum consideret ut auctorem supernaturalem, & per fidem revelatum, unde una semper præmissa in demonstratione Theologica est fidei: Metaphysica verò considerat Deum ut viribus naturæ cognoscibilem: nec eum cognoscit ut Trinum, sed tantum ut unum, secus Theologia.

Est verò Metaphysica, sicut & alia scientia, aggregatione tantum una, simpliciter etiam speculativa, cum objecta illius, ut Deus, Angeli, & ens ut sic, non sint factibilia; respectu tamen objecti secundarii, nempe entis rationis, potest dici practica; quia dum illius naturam & proprietates docet, modum illud consociendi ostendit.

VI.
Quomodo in
Dei considera-
tione differat
Metaphysica à
Theologia.

VII.
Metaphysica
respectu ob-
iecti prima-
rii est specu-
lativa, res-
pectu secun-
darii practica.

DISPUTATIO PRIMA.

De Ente & ejus attributis.

Pleraque ad
entis notiti-
am spectan-
tia discussa
sunt in
Log. d. 40.

Auca hic restant de Ente investiganda, utpote cujus naturam fuisse declaravimus in Logica, ubi d. 40. sec. 3 & 4. ostendimus quomodo Ens etiam ratione nostra transcendat ultimas rerum differentias; & licet abstrahi ab ijs possit, non tamen contra illa ab ente, sicque diximus inter ens & differentias dari præcisionem non mutua. Ibidem etiam ostendimus posse abstrahi unum conceptum entis, cumque non esse univocum, sed analogum. Nunc ad alia procedamus.

SECTIO I.

Nonnulla in particulari inquiruntur circa naturam Entis.

I.
Ens reale
est, in cuius
conceptu
obiectivo
nulla invol-
vuntur con-
tradictoria.

Inquirendum imprimis quid sit Ens reale ut sic, prout competit omnibus rebus realibus? Dico ergo, conceptum Entis realis in hoc situm esse, quod in conceptu suo obiectivo non involvat prædicata contradictoria, sed dicat aptitudinem Logicam, seu non repugnantiam ad existendum. Unde, Ens idem videtur esse quod possibile, de cuius conceptu formali multa dicta sunt in Logica, d. 18. dum de negationibus, & nonnulla postea subjiciuntur. Ac prinde quod non existit, sed solum est possibile, non est actu Ens, cum nihil habeat, nec sit: actu, sed solum est Ens in potentia Logica, seu habet non-repugnantiam ad existendum, vel ut sit Ens actu. Hæc ergo propositiones, *Anti-Christus est Ens, Bucephalus est Ens* &c. sunt implicite conditionatæ, & faciunt hunc sensum, *Anti-Christus & Bucephalus, quandoque existunt, sunt Ens*. Nec tamen potest Anti-Christus jam dici simpliciter non ens, nisi denominativè, nec enim Anti-Christus jam est negatio, sed loco illius existit negatio ejus contradictoria, à qua denominatur non ens, seu non existens.

Hæc, & si-
miles propo-
sitiones
Anti-
Christus
est Ens,
faciunt sen-
sum condi-
tionatum.

II.
Non ita re-
cte explica-
tur concep-
tus Entis
per opposi-
tionem
Chimaræ.

Melius autem hoc modo videtur explicari conceptus entis, quam sicut nonnulli illum explicant per oppositionem cum Chimaræ; illa enim explicatio est, per se loquendo, melior quæ clarius declarat rem quam assumit definiendam; sed clarius explicatur conceptus Entis in ordine ad existentiam, quam per oppositionem ad Chimaræ, esto enim verè habeat oppositionem illam, difficilius tamen formatur conceptus Chimaræ, quam existentia, utpote quæ

inter res omnes sit notissima, cum experientiâ quotidianâ constet res existere.

Secundum quod inquirimus est, utrum Ens habeat attributa? Attributa vocantur ea, quæ alicui rei attribuntur, eique jam constitutæ aliquo modo accedunt, ac proinde non sunt de primo illius conceptu, sed illam consequuntur. Sic in Deo iustitia, misericordia, & alia hujusmodi vocantur illius attributa, quia nimirum essentia Divina accedunt quasi ratione nostra, & attribuntur.

Attributum ergo quoad hoc convenit cum Passione & Proprietate, quod sit quid consequens essentiam rei, ac proinde nequit esse de primo illius conceptu. In hoc tamen differt attributum à passione, quod passiones & proprietates dicant realem distinctionem ab essentia, attributum verò nequaquam, sed importat solum distinctionem rationis.

Quoad Ens verò, certum videtur, illud non habere attributa realiter distincta, seu proprietates & passiones propriè dictas, sicut calor est proprietas ignis, frigus aquæ, &c. Ratio est clara, quia nulla excogitabilis omnino est passio distincta ab Ente, quæ non sit formalissimè Ens, cum Ens, sicut transcendit differentias ultimas ratione, ita à fortiori in qualibet Entitate reali, physica & reali transcendentiâ includitur, ergo hæc passio non distinguitur realiter ab Ente. Deinde, si Ens ut Ens habeat passiones realiter distinctas, ergo, cum quævis passio sit Ens, debet habere novas passiones, & illæ novas, & sic in infinitum: vel dicendum, Ens in quantum Ens, non habere passiones realiter distinctas.

Dices, ergo nec habere poterit Ens attributa & passiones ratione distinctas. Negatur tamen consequentia: ratio est, quia distinctio per intellectum potest esse non mutua, est enim potius quædam separatio quàm distinctio, ut in Logica ostendimus d. 24. dum de Præcisionibus, s. 5. & sextâ. Sicut ergo res realiter distinctæ non possunt semper inter se realiter separari, ut modus separari non potest à re cuius est modus, licet res separari possit à modo; creatura etiam separari nequit à Deo &c. ita & dari poterit distinctio objectiva non mutua per intellectum. At verò nullibi dari potest distinctio realis non mutua; si enim hoc distinguitur ab illo, illud etiam ab hoc distingui necessarium est.

Attributa Entis numerantur hæc quinque, quorum mentionem fecimus in summis, nempe *Res, Aliquid, Unum, Verum, Bonum*, quæ hic sunt explicanda, licet

III.
Quæ sit no-
tio Attri-
buti.

IV.
In quo differat
Attribu-
tum à pas-
sione, seu
Proprietate.

V.
Ens habet
attributa,
non passiones,
seu proprie-
tates.

VII.
Ostenditur
quomodo
Ens, licet
habeat ne-
queat passi-
ones, possit
tamen ha-
bere Attri-
buta.

Attributa
Entis sunt
quinque.